

“Aandeel ‘overheid’ op energierekening zal vermoedelijk stijgen”

Martien Visser: "Energierkening wordt energietransitierekening"

Energie Podium, 14 juli 2016

Het CBS heeft recent vastgesteld dat Nederlandse consumenten vergeleken met andere Europeanen veel betalen voor elektriciteit en vooral voor gas. Bovendien zijn de energiekosten voor Nederlandse huishoudens de laatste 20 jaar fors gestegen. Dit is geen nieuws. Ik heb al jaren een (gratis) abonnement op de Household Energy Price Index (HEPI), waarin de ontwikkeling van de energiekosten voor Europese huishoudens keurig nauwkeurig wordt bijgehouden. Toch haalde het persbericht van het CBS onlangs alle landelijke dagbladen.

Ik vraag me dan af: kijkt er wel eens iemand naar zijn energierekening? Ik stel die vraag regelmatig aan studenten en krijg ik zelden positieve respons. Scoren de lezers Energiepodium beter? En de rest van Nederland? Ik betwijfel het.

Onze energierekening is hopeloos ingewikkeld. Voor de gemiddelde Nederlander kost het vele uren om die te doorgronden. Als het al lukt. Betreft de "capaciteitsvergoeding" wellicht de diensten van TenneT? Ik wil graag voorkomen dat u daar uw zomervakantie aan gaat besteden, vandaar deze column.

Ik ga er hierbij vanuit dat u een gemiddeld energieverbruik heeft met jaarlijks 3500 kWh aan elektriciteit en viermaal zoveel gas, 1400 m³. De benzine vergeten we als gewoonlijk maar even. De getallen die volgen zijn op basis van de huidige aanbiedingen met vaste prijzen voor een jaar. Een voorbeeld is Eneco Ecostrroom + aardgas, 1 jaar vast, te boeken via Gaslicht.com.

Om de analyse maar even samen te vatten: voor gas betaalt u dan per maand € 80 en voor elektriciteit € 40. Van de in totaal € 120 gaat 25% naar energie ("vrije markt"), is 25% bestemd voor de energienetwerken ("gereguleerde markt"), en gaat 50% naar de overheid ("belastingen").

Politici met een groen hart hopen dat een hogere belasting leidt tot minder energieverbruik. Politici met een rechts hart zien hun kans schoon om te denivelleren

Laten we eerst kijken naar de moleculen en de elektronen. Voor elektriciteit betaalt u per maand € 10, en gas € 20. En van deze bedragen wordt 80% bepaald door de prijsontwikkeling op de Europese en mondiale markten voor gas en kolen. Van de rest, dat betreft dus 5% van uw energierekening, moeten dingen als handelskosten, ICT, marketing, boekhouding worden betaald, en uiteraard de winst voor de energieleverancier.

Voor de energienetwerken betaalt u € 30 per maand. Dat is voor u niet goed zichtbaar. Weliswaar staan er op uw energierekening zaken als vastrecht, capaciteitstarief, aansluitvergoeding en meterkosten, maar dat blijken alleen de kosten voor de energiedistributie. Naar de kosten van TenneT (de beheerder van het nationale hoogspanningsnet) en Gasunie (beheert het gastransportnet) zult u tevergeefs zoeken. Die zijn namelijk onderdeel van de energieprijzen op uw energierekening. In voorgaande beschouwing had ik daarvoor al gecorrigeerd.

De distributie van elektriciteit is voor u het duurste. U betaalt daarvoor € 15 per maand. De distributie van gas kost u € 10, hoewel de capaciteit van het gasnetwerk tien keer groter is dan van het elektriciteitsnetwerk. Na het nodige uitzoekwerk ontdekte ik dat de diensten van TenneT € 4 per maand kosten en het gastransport door Gasunie € 2. Daarnaast betaalt u voor de conversie met stikstof van buitenlands gas naar Groningen kwaliteit (€ 0,30) en voor onze nationale verzekering tegen zeer koude winters, de pieklevering (€ 0,70). Tot slot krijgt u van TenneT tijdelijk € 0,80 korting omdat de zogenaamde veilinggelden worden teruggesluisd naar de gebruikers. Ik hoop dat u mij nog kunt volgen.

Dan de overheid, met 50% het grootste aandeel in uw energierekening. Energie valt in Nederland onder het luxe 21% BTW-tarief. Dat is geen must. In de UK ziet men energie juist als primaire levensbehoefte en dus hanteert men daar het lage 6% BTW-tarief. De meeste landen in Europa gebruiken echter het hoge BTW-tarief voor energie en Nederland is dus in goed gezelschap.

Ook betaalt u milieubelasting. Uw energieverbruik veroorzaakt CO₂-emissies en de vervuiler moet nu eenmaal betalen. Voor bedrijven is er het ETS, voor huishoudens is er de Energiebelasting. Voor uw elektriciteit (1.5 ton CO₂ per jaar) moet u maandelijks € 5 betalen, en voor uw gas (2.5 ton CO₂ per jaar) betaalt u € 35. De energiebelasting vormt hiermee de grootste kostenpost op uw energierekening. Over de energiebelasting betaalt u trouwens 21% BTW.

Sinds enkele jaren betalen we ook een Opslag Duurzame Energie (ODE). Met de opbrengst daarvan worden zaken zoals windparken en de biomassa in de kolencentrales bekostigd. De ODE bedraagt dit jaar € 4 per maand en gaat de komende jaren fors toenemen. Ook over de ODE betaalt u 21% BTW.

Het CBS wijst de gestegen belastingen aan als oorzaak voor de relatief hoge kosten van energie voor Nederlandse huishoudens. Aan deze stijging lijkt geen einde te komen. De verklaring lijkt simpel. Politici met een groen hart hopen dat een hogere belasting leidt tot minder energieverbruik. Politici met een rechts hart zien hun kans schoon om te denivelleren, want ons energieverbruik is nauwelijks inkomensafhankelijk. Omgerekend betalen huishoudens nu al 20x zoveel belasting per ton CO₂ dan hun industriële burens, die onder het Europese emissiehandelssysteem vallen.

Overigens wordt de schatkist vanuit de energiesector niet alleen via belastingen en BTW gevuld, maar als aandeelhouder ook via de winsten van de netwerkbedrijven en GasTerra, en via de baten van de Nederlandse gaswinning. Wanneer ik die erbij betrek, dan komt niet 50%, maar 70% van onze maandelijkse energierekening in de schatkist terecht.

Het aandeel 'overheid' op onze energierekening gaat de komende jaren vermoedelijk nog verder stijgen. Weliswaar daalt de Nederlandse gasproductie en zorgt de ACM dat de winsten van de netwerkbedrijven beperkt worden, maar daar staat tegenover dat de energielasten verder kunnen worden verhoogd en is het zeker dat de kosten voor de energietransitie (ODE) fors gaan stijgen. Trouwens, ook de netwerkkosten zullen stijgen, om wind en zon in te kunnen passen en de stijging van het elektriciteitsverbruik, die eveneens verband houdt met de energietransitie, mogelijk te maken.

Daarentegen zal het aandeel in onze energierekening voor moleculen en elektronen ("de energie") voor gaan dalen. We zullen dankzij energiebesparing steeds minder gas gaan gebruiken en er is een toenemend aandeel van elektriciteitsbronnen zonder marginale kosten. Onze *energierekening* wordt komende jaren dus steeds meer een *energietransitierekening*. Dat lijkt me geen bezwaar, maar dan graag wel in een vorm dat iedereen eenvoudig kan afleiden hoeveel en waarvoor hij of zij betaalt.

Martien Visser is lector energietransitie & netintegratie, Hanzehogeschool Groningen